

ПРАВИЛНИК

За спроведување на политиката за заштита на деца, млади и лица под ризик

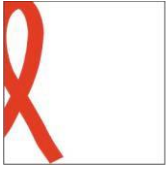
Вовед

Правилникот е изработен врз основа на Политиката за заштита на деца, млади и лица под ризик. Со овој правилник се воспоставуваат јасни процедури за спроведување на одредбите од политиката, со што ќе се овозможи нејзино целосно имплементирање во работата на ХЕРА.

Овој правилник за однесува на сите вработени, даватели на услуги, волонтери, членови на Управен одбор и соработници кои директно или индиректно се во контакт со деца, млади и лица под ризик.

Со овој правилник се регулираат следниве области:

- Вработување и склучување на договори
- Постапка за пријавување на злоупотреба на деца, млади и лица под ризик
- Кодекс на однесување
- Комуникација и продуцирање на комуникациски материјали
- Спроведување на политиката
- Комуницирање на политиката
- Обука на персонал
- Обезбедување на безбедни услуги за сексуално и репродуктивно здравје

X. E. P. A.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

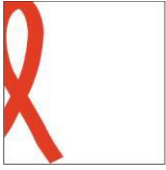
Дефиниции

1. Директен контакт претставува непосреден физички контакт со децата, младите или лицата под ризик, преку давање на услуги (медицински прегледи и интервенции, советување), организирање и спроведување на едукативни сесии, организирање на настани, обуки конференции и сл. Притоа под директен контакт се подразбира и контактот што го имаат лицата вработени во други организации или фирми кои што се ангажирани за спроведување или спроведување на некоја активност по пат на договор.

2. Индиректен контакт се подразбира кога лицата имаат пристап до информации (име, презиме, адреси, место на живеење, телефонски броеви, електронска пошта, фотографии и слично) за децата, младите и лицата под ризик.

Одговорни за спроведување на политиката и овој правилник се Извршниот директор и Лицето одговорно за заштита на деца, млади и лица под ризик.

Лицето одговорно за заштита на деца, млади и лица под ризик е поставено од страна на Извршниот директор, а е од редот на вработените во извршната канцеларија. Одговорностите на лицето одговорно за заштита ќе бидат наведени во договорот за вработување.

I. Вработување и склучување на договори

1. Вработување

Постапката за вработување во организацијата ќе се спроведува во согласност со законските прописи, како и внатрешните регулативи во организацијата.

Пред објавувањето на огласот за слободното работно место, работодавачот (Извршниот директор) во соработка со другите вработени од соодветната програма, потребно е да направат проценка на работното место (дали има и кои се можните ризици за злоупотреба на деца, млади и лица под ризик). Проценката потребно е да содржи и насоки како тие ризици да бидат избегнати или намалени. Овие насоки ќе бидат во согласност со овој правилник и другите документи на организацијата. Ризиците и насоките за нивно надминување ќе бидат составен дел од описот на работното место и работните обврски.

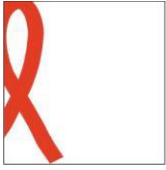
Постапката за вработување ќе биде спроведена од комисија за вработување. Доколку според работните обврски работното место предвидува значаен дел од работното време да биде во контакт (директен и индиректен) со деца, млади или лица под ризик во процесот на вработување ќе биде земени мерки за утврдување на соодветноста на кандидатите на следниов начин:

1.1 Оглас

А. Како што е наведено погоре во самиот оглас и описот на работните обврски јасно ќе стои и обврската за заштита на децата, младите и лицата под ризик во рамки на извршувањето на работните обврски пред видени со договорот за работа

Б. Во неопходните документи од апликантите ќе се бараат референци од претходни работни места, особено оние поврзани со деца, доколку работел на такви работни места. Врз основа на доставените документи ќе се направи преглед на минатата работа на кандидатот и ќе се ќе се направи дополнителна проверка на сите референци.

Пред да се донесе крајната одлука за вработувањето, односно кое лице да биде вработено, комисијата ќе биде потребно да ги провери информациите добиени од пријавата за вработување и информациите добиени во текот на самото интервјуа преку контактирање на референтите лица наведени во пријавата. Исто така, од наведените референти лица ќе биде потребно да се добијат информации дали лицето во претходни активности преземало мерки за заштита на деца, млади и лица под ризик и дали бил соочен со ситуација кога дошло до злоупотреба и на кој начин се постапило.

1.2 Интервју

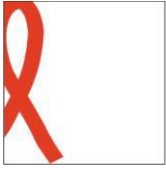
При спроведувањето на интервјуто покрај другите прашања кандидатот ќе треба да оговори, и на прашања кои што се однесуваат на заштитата на децата, младите и лицата под ризик. Прашањата треба да обезбедат информации за следниве аспекти:

- дека има знаења и ставови кои се во согласност со политиката и процедурите на организацијата за заштита на деца, млади и лица под ризик
- дека има вештини за комуникација со деца во согласност со работната позиција
- дали и на кој начин на претходното работно место или во некои претходни ситуации бил воспоставен систем за заштита на деца, млади и лица под ризик
- дали на претходното работно место или во некои претходни ситуации кандидатот бил во ситуација да посведочи за загрозување на децата, младите или лицата под ризик, кои постапки биле преземени и дали е задоволен од исходот

Комисијата која го спроведува интервјуто во согласност со процедурите за оценување на кандидатот, треба да проценат дали тој/таа е свесен за важноста на процедурите и мерките за заштита на деца, млади и лица под ризик.

Доколку од страна на референтните лица се добиле незадоволителни информации (лицето претходно било вклучено во случаи на загрозување на деца, млади или лица под ризик) и покрај позитивните работни вештини и знаења лицето нема да биде вработено.

Ново вработеното лице на почетокот ќе биде ангажиран на пробен период од три месеци, период во кој од лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик ќе му дава соодветни насоки за тоа како се постапува во сите ситуации кога доаѓа директно или индиректно во контакт. По овој период лицето одговорно за заштита на деца, млади и лица под ризик, ќе изготви извештај до Извршниот директор за тоа како ново вработеното лице се придржува кон одредбите од Политиката за заштита на деца, млади и лица по ризик и другите регулативи на организацијата.

2. Склучување на договори

Секој договор за вработување, како и секој договор за ангажирање на лица за привремена работа (консултант) потребно е да содржи одредба за заштита на деца, млади и лица под ризик. Таа одредба треба да гласи:

„Вработениот/Извршителот ќе ги спроведува сите работни обврски во согласност за заложите на ХЕРА за заштита на децата, младите и лицата по ризик притоа применувајќи ги одредбите од Политиката за заштита на деца, млади и лица под ризик и нејзините придружни документи.“

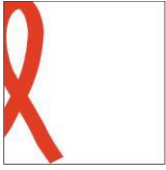
Вработениот пред да го потпише договорот потребно е да помине низ обука (како што е предвидено во согласност со овој правилник и политиката), а потоа и да го потпише и Кодексот на однесување (кој што претставува составен дел од овој Правилник).

Лицата кои што се ангажираат за спроведување на привремена работа (консултант), која има директен или индиректен контакт со деца, исто така го потпишува Кодексот за однесување. Притоа Кодексот се испраќа до ангажираното лице пред неговото потпишување со цел истиот да биде разгледан. Потоа пред неговото потпишување му се објаснуваат сите постапки за заштита на деца, млади и лица под ризик кои што се предвидени со Политиката и нејзините придружни документи.

2.1 Ангажирање на компании за спроведување на услуги

За потребите на своите активности Х.Е.Р.А. ангажира компании за обезбедување на одредени услуги (на пр. хотелско сместување, изнајмување на простории, организирање превоз и сл.). Со цел да се намалат ризиците лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик потребно е:

- Да го потврди претходното искуство на компанијата за давање на услуги на деца, млади и лица под ризик, преку други организации кои што користеле услуги од нив или пак директно од компанијата
- Пред ангажирањето на компанијата за спроведувањето на услугата да и бидат објаснети сите постапки за заштита на деца, млади и лица под ризик и како да бидат намалени ризиците
- Во договорот со којшто се дефинираат услугите кои се побаруваат, компанијатаа ќе се обврзе дека ќе го почитува Кодексот на однесување на организацијата

II. Кодекс на однесување

Кодексот на однесување го потпишува секој вработен, како и лицата кои што се привремено ангажирани (консултанти). Овој кодекс се потпишува пред потпишувањето на договорот за вработување или ангажирање.

Со кодексот за однесување се регулира начинот на однесување со деца, млади и лица по ризик, како и користење на фотографии и други записи. Целосниот кодекс за однесување се наоѓа во прилог на овој правилник (прилог број 1).

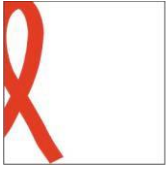
III. Комуникација и продуцирање на комуникациски материјали

Секое лице за да биде фотографирано или снимано потребно е да даде своја согласност. За лицата под 18 години, согласноста потребно е да ја даде родителот/старателот. Согласноста се дава на писмено, со потпишување на формуларот даден во прилог на овој правилник (прилог број 2).

Користење на фотографии и видеа од деца, млади и лица под ризик преставува потенцијален ризик за нивна злоупотреба и поради тоа потребно е соодветно да се постапува. Ситуации во кои што може да дојде до злоупотреба се:

- Фотографии кои што содржат лични информации според коишто може да бидат искористени за идентификување на лицата, да се воспостави контакт со нив или пак да се открие местото каде што тие живеат
- Фотографиите и видео материјалот треба ја преставуваат вистинската ситуација и контекст.
- Фотографирање или правење на видео снимки на ситуации и пози од деца и млади според коишто тие се прикажани во ситуации кои се или можат да бидат толкувани како исмејување или претставуваат сексуални алузии
- Фотографии кои што може да бидат изменети или пак неправилно употребени
- Прикажување и неправилна употреба на фотографии и стории (пишани информации) за кои што не биле добиена согласност од страна на лицето е неетичко и преставува злоупотреба

Користењето на фотографиите и видеата ќе биде во согласност со Кодексот на однесување.

Фотографиите кои што биле направени при спроведувањето на одредени активности и настани ќе бидат користени од страна за организацијата за промовирање на нејзината работа (на пример. Подготовка на извештаи, презентации и слично). Притоа кога се употребуваат фотографиите треба да го преставуваат контекстот во кој што тие биле направени, а не да бидат употребени за преставување на некоја друга ситуација.

IV. Постапка за пријавување на злоупотреба на деца, млади и лица под ризик

1. Одговорно лице

Пријавите за злоупотреба ги прима лицето одговорно за заштита на деца, млади и лица под ризик.

Лице за заштита за деца, млади и лица под ризик е Весна Матевска.

Информации за контакт:

- Телефон во канцеларија 02/3290-395
- Мобилен 070/813 - 163
- Е-пошта vesna.turmakovska@hera.org.mk

Административната служба на организацијата е задолжена во овој документ податоците на одговорното лице за заштита да бидат релевантни преку 3 месечна проверка.

2. Постапка за пријавување

Постапката за пријавување односно поднесување на жалба за злоупотреба мора да биде направена применувајќи ги принципите на доверливост и итност. Персоналот на X.E.P.A. треба да биде запознаен за тоа како се води целата постапка, а воедно и да биде обучен да препознае злоупотреба. Оваа постапка се применува во случаи кога сторителот на злоупотребата е вработено лице, давател на услуга волонтер или лице привремено ангажирано на работа на проект.

Пријавувањето на злоупотребата може да биде направено на две нивоа:

1. Интерно пријавување (во рамките на организацијата) - кога се работи за злоупотреба која не преставува кривично дело
2. Екстерно пријавување до надлежните институции - кога злоупотребата преставува кривично дело

Пријава може да поднесе жртвата или пак друго вработено лице, волонтер, давател на услуга кој што посведочил или пак има информација за злоупотреба.

Пријавувањето се прави до лицето одговорно за заштита на деца, млади и лица под ризик. Пријавувањето се прави најдоцна во рок од 24 часа, од моментот кога лицето посведочило или добило информација за можна злоупотреба од страна на лице во организацијата. Во случаи кога пријавата била поднесена по 24 часа од можната злоупотреба истата ќе биде прифатена.

Пријавата треба да биде доставена по писмен пат (види формулар во прилог, прилог број 3). Доколку се работи за итност лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик може да биде контактирано телефонски, по што ќе биде примена пријавата на записник.

Образецот треба да ги содржи следниве податоци:

Лични податоци за лицето кое што пријавува: Име, презиме, пол, адреса на живеење, телефон, електронска пошта, позиција во Х.Е.Р.А. и однос (врска) со детето, младиот човек или лицето под ризик, кое било злоупотребено или има таква претпоставка.

Лични податоци за детето, младиот човек или лицето под ризик: Општи податоци (име, презиме, пол, дата на раѓање, адреса, телефон, електронска пошта, јазик, етничка припадност, пречки во развојот, училиште, институција и сл., родител, старател, лице одговорно за него/неа) и дополнителни информации/забелешка.

Податоци за злоупотребата : податоци за лицето кое е под сомнеж дека сторило злоупотреба, зошто се јавува сомнеж за злоупотреба, дали се случила злоупотреба, каде, кога, како, дали ова е прва злоупотреба, дали до сега е пријавена и истата и каде, моменталната безбедност на лицето, дали е потребна медицинска нега, дали е дадена истата, каде и кога, дали уште некој друг знае за злоупотребата, дали се преземени некои други активности за спречување на истата, време на поднесување на жалбата, дополнителни информации.

Образецот за пријавување е составен дел на овој правилник (види додаток број 3).

По приемот на пријавата лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик потребно е да го извести Извршниот директор. Доколку е потребно на жртвата

веднаш ќе и биде укажана медицинска помош, како и дополнителна психолошка поддршка.

По примањето на пријавата потребно е да се изврши разговор со жртвата и со пријавеното лице.

Разговорот со наводната жртвата го извршува психолог од рамките на организацијата, односно, во случајов одговорното лице и лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик, психолог **Весна Матевска**. Во текот на разговорот на пријавеното лице ќе му бидат објаснети наводите од пријавата, по што тој/таа треба да се изјасни по истите. По овој разговор се подготвува извештај.

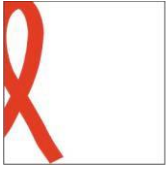
По извршувањето на разговорите со жртвата и пријавеното лице, Извршниот директор и лицето за заштита на деца млади и лица под ризик ќе донесат одлука за следните постапки. Доколку се установи дека пријавеното лице во понатамошниот тек може делото повторно да го стори или пак на било кој начин да влијае врз жртвата ќе одлучи работните обврски да бидат ограничени со цел да нема контакт со жртвата или пак доколку тоа не може да биде сторено ќе биде суспендирано од работното место се до донесувањето на конечната одлука. За ваквата одлука Извршниот директор донесува решение кое се доставува до пријавеното лице. Доколку постојат сомнежи дека повредата преставува кривично дело¹ истото веднаш треба да биде пријавено во најблиската полициска станица. Доколку делото е сторено против дете или пак лице под ризик тоа треба да пријавено и во центарот за социјални работи.

Доколку по спроведувањето на првичните разговори со жртвата и пријавеното лице не може да се донесе одлука ќе бидат спроведени дополнителни дејствија:

- Советување со стручно лице за донесување на конечна одлука (адвокат, социјален работник или друго).
- Докажување на наводите од пријавата (извршување на разговори со други лица заради потврдување на наводите)

---

¹ Кривични дела според Кривичниот закон на Република Македонија, а кои што значат злоупотреба на деца, млади и лица под ризик се: телесна повреда, тешка телесна повреда, силување, полов напад врз дете, обљуба со злоупотреба на полошбата, задоволување на полови страсти пред други, подведување во вршење на проституција, подведување и ивозможување на полови дејствија, покажување на порнографски материјали на дете, запуштање и малтретирање на малолетно лице, тортура, малтретирање во вршење на служба и злоупотреба на лични податоци.

По преземањето на дополнителните дејствија Извршниот директор и лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик ќе донесат конечна одлука. Во зависност од сторената злоупотреба одлуката ќе биде:

- Ослободување од наводите
- Поведување на дисциплинска постапка
- Прекинување на договорот за работа

Целата постапка не смее да трае подолго од 5 дена.

V. Спроведување на политиката

Со цел намалување на потенцијалните ризици за злоупотреба на децата, младите и лицата под ризик потребно е целосно спроведување на Политиката.

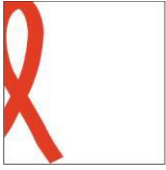
Спроведување на одредбите на Политиката лицето за заштита на деца, млади и лица под ризик ќе биде проценето преку постапка која ќе се спроведува на одреден временски период. Проценката за спроведување ќе се спроведува на годишно ниво страна на Собранието. Нејзина ревизија ќе се направи по три години. Доколку проценката за нејзиното спроведување посочи потешкотии во спроведувањето ревизијата ќе се спроведе и порано од предвидениот рок од три години.

Проценката на спроведување на политиката ја врши 3 члена комисија, номинирана од страна на Собранието, односно од Управниот одбор. Во оваа комисија членува лицето одговорно за заштита на деца, млади и лица под ризик. Комисијата подготвува извештај кој ќе го достави до Управниот одбор за финално усвојување од страна на Собранието.

Проценката за спроведувањето на политиката треба да утврди:

- Дали секој вработен и привремено ангажирани лица имаат потпишано кодекс на однесување
- Дали секој договор има одредба за заштита на деца, млади и лица под ризик
- Дали секој вработен, волонтер, давател на услуга има добиено обука

Покрај тоа ќе се спроведат интервјуа со вработен, волонтер, давател на услуга, привремено ангажирано лице и член на Управен одбор за процесот на спроведување на Политиката.

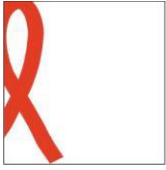
VI. Обезбедување на безбедни услуги за сексуално и репродуктивно здравје

Сите лица кои работат со деца, млади и лица под ризик во ХЕРА

- да се запознаени со Политиката за заштита на деца, млади и лица под ризик
- да го знаат системот на пријавување на злоупотреба
- да се информирани и да го имаат потпишано Кодексот на однесување
- да имаат поминато обука за прва помош (доколку не се медицински лица)

1. Користење на медицински услуги

- Деца, млади и лица под ризик при посета на Младинските центри и сервисот за доброволно советување и тестирање за ХИВ, ќе бидат третирани со почит, а нивното евидентирање како клиенти ќе биде регистрирано со шифра
- Пред почеток на секој преглед, медицинското лице потребно е да го информира детето, младата личност за текот на медицинскиот преглед (начинот на спроведување на истиот) и причината за спроведување на истиот
- Пред спроведувањето на медицинскиот преглед, доколку е потребно медицинското лице да земе информации за однесувањето на лицето во минатото, сегашноста и однесувањето кое би се случувало во иднина (анамнеза за сексуалното однесување), треба да го информира лицето дека сите информации се доверливи
- Разговорот треба да биде спроведен во ординацијата на медицинското лице и без осудување и морализирање
- За време на прегледот, во просторијата се присутни доктор/докторка и/или медицинска сестра (освен во ситуација кога самиот клиент бара присуство на друго лице, родител/старател)
- Сите добиени информации се доверливи и за тоа треба да се информира детето, младата личност. Исто така на детето, младата личност треба да и се каже дека може доколку одлучи во текот на разговорот/ советувањето, истиот да го прекине.
- Во текот на советувањето „медицинскиот преглед“, третман, секое дете, млада личност има дозвола и информација од давателите на услуги, дека може да поставува прашање во однос на неговата состојба или проблем, се со цел да биде информиран за ситуацијата во која се наоѓа, неговото тело и неговата здравствена

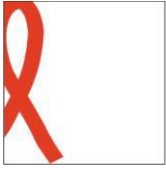

состојба. На овој начин ќе има доволно релевантни информации врз основа на кои може да донесува одлука за ситуацијата во која се наоѓа.

- Во секоја ситуација каде што е можно и потребно, доколку е во интерес на детето, младата личност,лицето под ризик треба да се дискутира и охрабрува (детето, младата личност, лицето под ризик), за вклучување на родител, старател и партнер/партнерка во советувањето и/или третманот.
- Во секое советување со лице под ризик, кое е со оштетен слух и/или говор, потребно е вклучување на лице кое знае знаковен јазик како толкувач (освен во ситуации на итност!). Толкувач на знаковен јазик може да се обезбеди преку партнерските организации со кои ХЕРА соработува, а работат со оваа целна група или од Национален сојуз за глуви и наглуви.
- Резултатот добиен при спроведениот преглед или СПИ тестирање се соопштува лично, само на детето,младата личност или личноста под ризик (освен на барање на лицето, родителот/старателот да присуствува со него при издавање на резултатот)
- Доколку давателот на услуга, при земањето на анамнеза или при спроведувањето на прегледот, забележи знаци кои упатуваат на сомнеж за злоупотреба, должен е да преземе соодветни мерки за заштита. При ваква ситуација, треба да разговара со лицето, без морализирање и осудување, и да го мотивира да биде пријавена потенцијалната злоупотреба
- Во секое советување, разговор, преглед, се почитува правото на доверливост, освен во ситуација кога постои семејно или сексуално насилство.

Во овие ситуации, должност на секој давател на услуга е да го мотивира детето, младата личност или лицето под ризик, дека истото треба да го пријави во полиција и/или центар за социјална работа и истото треба да го стори доколку процени дека тоа е во најдобар интерес на детето, младата личност или лицето под ризик. Доколку сторителот на делото не е родител/ старател, давателот на услуга треба да го информира истиот за ситуацијата во која се наоѓа детето, младата личност или лицето под ризик. Давателот на услуга, треба да го информира и детето, младата личност или лицето под ризик, дека во ваква ситуација давателот на услуга мора да ја спроведе постапката во која ќе бидат откриени информации за кои разговарале но тоа е со цел да го заштити и да му понуди поддршка во ситуацијата во која тој/таа се наоѓа. Притоа давателот на услугата треба да постапува имајќи го во предвид најдобриот интерес на детето.

Иста е ситуацијата доколку одредено однесување предизвикува штета на друга личност (кога се открива дека дете млада личност или лице под ризик, злоставувало друго дете, млада личност или лице под ризик)

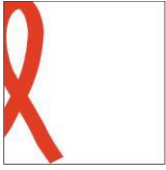
1.2. Врснички едукации

- Врсничките едукации се спроведуваат од страна на обучени млади волонтери на Х.Е.Р.А., кои се запознаени со Политиката и Протоколот за заштита на деца на Х.Е.Р.А.
- Врсничките едукатори ги спроведуваат едукациите со деца, млади и/или лица под ризик според однапред дефинирана агенда и договорен термин
- Координаторот за млади, е информиран за датумот, местото, темата, групата и начинот на спроведувањето на едукацијата
- Врсничките едукатори се однесуваат со почит и употребуваат соодветна терминологија која не е вулгарна, не навредува и не морализираат
- Однесувањето на врсничките едукатори не предизвикува засраменост, непријатност и не подведува на сексуална активност

1.3. Организирање и спроведување на обуки за деца, млади и лица под ризик

- Лице под 18 години, за присуство на обука надвор од Скопје, треба да има писмена согласност за присуство од родител/старател. Организаторот на обуката, треба да обезбеди информација на родителот/старателот за темата, датумот, местото на одржување на обуката, како и предвидениот начин на сместување и патувањето до одредената локација
- За време на обуката, организаторот е одговорен за заштита на децата, младите и лицата под ризик кои се под 18 годишна возраст, од секаков тип на злоупотреба (психичка, физичка, емоционална и сексуална)
- Во случај на сомневање за потенцијална злоупотреба (психичка, физичка, емоционална и сексуална), организаторот на обуката е должен за истото да го информира лицето одговорно за заштита на децата и заедно да донесат одлука за понатамошно постапување и соодветна заштита на лицето

Секое лице под 18 години треба да има потпишана согласност од родител/старател за фотографирање и употреба на фотографиите од ХЕРА кои се направени за време на обуката (формуларот е во прилог на овој правилник, види прилог)

VII. Обука

Обуката е **обврзувачка** и потребна за сите вработени, даватели на услуги и волонтери во X.E.P.A.

Обуката има за цел да ги запознае и подготви вработените, давателите на услуги и волонтерите да работат на начини кои се во согласност со Политиката за заштита на децата, младите и младите под ризик. Токму затоа од клучно значење е сите во X.E.P.A., да се целосно свесни за содржината и обврските кои ги имаат според Политиката.

Сите во X.E.P.A. треба да разберат зошто политиката постои, што се обидува да се постигне со неа, што значи тоа за секој кој е вклучен во X.E.P.A., какви очекувања се поставени за нив, какви се барањата што треба да ги исполнуваат вклучувајќи и лично и професионално однесување и кои се последиците за прекршување на политиката и кодексот на однесување. Исто така треба да се дискутира за добри практики, како да се спречи злоупотреба и експлоатација на деца, млади и млади под ризик и што треба секој кој е дел од X.E.P.A. да направи ако се појават било какви проблеми.

Обуката ќе биде спроведена на две нивоа

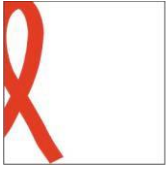
1. Обука за вработените
2. Обука за волонтери и даватели на услуги.

Сите вработени во X.E.P.A. ќе поминат едnodневна обука според подолу наведената Агенда.

По завршување на оваа обука, истата обука ќе биде спроведена еден ден со волонтерите на X.E.P.A. и еден ден со давателите на услуги од Младинските центри.

Извршниот одбор на X.E.P.A. ќе биде информиран и ќе добие обука за Политиката за заштита на деца, млади и млади под ризик на еден од состаноците на Извршниот одбор.

Обуката ќе биде спроведена според програма како што е наведена во прилог број 4 (види прилог број 4)

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

VIII. Комуницирање на политиката

Целите на ова Политиката за заштита на деца, млади и лица под ризик ќе бидат исполнети само доколку таа ќе биде широко достапна за сите вработени, волонтери, даватели на услуги, соработници, како и компании со кои што се соработува.

Во согласност со Правилникот за работните односи, вработените се информираат за сите политики на организацијата. Дополнително, тие ќе поминат низ обука за целосно запознавање со политиката и за сензибилизирање за ова прашање. На оваа обука ќе учествуваат и оние лица кои волонтираат во организацијата.

Членовите на Собранието ќе ја добијат оваа политика преку системот за редовно информирање на членовите на организацијата.

Сите соработници и компании со кои што се соработува при спроведување на заеднички активност, во документот со којшто се регулира соработката потребно е да содржи одредба која се однесува на оваа политика.

Во рамки на остварување на стратешките определби и активности, Х.Е.Р.А. ќе организира активности со кои што ќе ја промовира Политиката и придобивките од нејзиното спроведување помеѓу други организации и институции, а со тоа ќе ги мотивира да ја применат во својата работа. За таа цел Х.Е.Р.А. може да обезбеди и техничка поддршка за други организации и институции.

Политиката, како и сите придружни документи, особено постапката за пријавување на злоупотреба ќе бидат јавно достапни на веб страницата на Х.Е.Р.А.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1

Кодекс на однесување

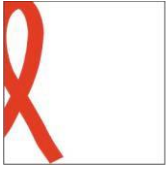
Овој документ се однесува на сите членови, вработени и волонтери, односно персонал² на Х.Е.Р.А. кои работат со деца, млади или лица под ризик. Овој документ се однесува на персоналот кој директно и индиректно работи со посочените групи.³

- Секое дете, млад човек или лице под ризик, треба да биде третирано со почит и не смее да биде дискриминирано независно од неговата/нејзината возраст, пол, род, сексуална ориентација, јазик, религија, политичко или друго убедување, национално, етничко или социјално потекло, имотна или материјална положба и присуство на пречки (интелектуални и физички).
- Никој не смее да удира или на било кој друг начин физички напаѓа дете, млад човек или лице под ризик.
- Не смее да се иницира физички контакт со деца, млади и лица под ризик кој што може да се протолкува како непримерен и истите не смеат да се вклучуваат во било каква форма на сексуална активност или дејствие, вклучително и наплаќање за сексуална услуга.
- Не смее да се развива однос (ни физички, ни психички) со децата, младите или лицата под ризик кој на било каков начин може да се смета за експлоататорски, навредлив, несоодветен или сексуално провокативен.

---

² Под персонал се подразбираат сите вработени, членови на Управен одбор и привремено ангажирани лица, вклучително и даватели на услуги кои директно или индиректно се во контакт со деца, млади и лица под ризик

³ Директен контакт преставува подразбира непосреден физички контакт со децата, младите или лицата под ризик, преку давање на услуги (медицински прегледи и интервенции, советување), организирање и спроведување на едукативни сесии, организирање на настани, обуки конференции и сл. Индиректен контакт се подразбира кога лицата имаат пристап до информации (имиња, презимиња, адреси, место на живеење, телефонски броеви, електронска пошта, фотографии и слично) за децата, младите и лицата под ризик. Под индиректен контакт може да се разбере и обезбедување на соработка, обука или средства на организации чија главна целна група се деца.

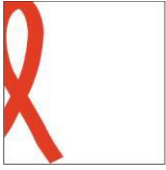

- Не смее да се делува на начин кој е навредлив за децата, младите или луѓето под ризик и истите не смеат да бидат изложени на ризик од злоупотреба.
- Не смее да се користи јазик ниту пак, да се даваат предлози или совети ,на деца, млади или луѓе под ризик, кој е несоодветен, вознемирувачки , сексуално провокативен, навредлив или понижувачки.
- Никој не смее да презема дејствија кои се нелегални (во домашната легислатива), небезбедни или вознемирувачки за децата, за младите и луѓето под ризик.
- Не смеат да се вработуваат или ангажираат деца, млади или луѓе под ризик, односно да се користи нивниот труд за одредени активности, доколку тоа не е во согласност со нивната возраст или развојна фаза, доколку работните ангажмани им го скратуваат времето за едуцирање или рекреација или пак доколку активностите ги изложуваат на ризик од повреди.
- Не смее да се користат компјутери, мобилни телефони, дигитални и видео камери на начин несоодветен за децата, младите или луѓето под ризик. (Повеќе за ова во делот за употреба на детски фотографии и записи)
- Да не се прават работи од лична природа за децата, младите или пак луѓето под ризик, кои тие може да ги направат самите.
- Не смее да се делува на начин кој ќе ги посрами, понижи, деградира и омаловажи децата, младите или луѓето под ризик, или да се изврши било каква форма на емоционална злоупотреба на истите.

Недозволиво е:

- Да се поминува прекумерно време на само со децата, младите или лицата под ризик, подалеку од другите.
- Носење на деца, млади и лица под ризик во домот или место на престој и останување на само со нив.

Доколку се постапува спротивно на овој кодекс на однесување, ис тото ќе се смета за злоупотреба на децата, младите или луѓето под ризик и ќе се постапува по начинот утврден во понатамошниот текст. (дел: Пријавување злоупотреба)

Употреба на фотографии и записи

Пред правењето фотографија или било каков аудио-визуелен запис од деца, млади или луѓе под ризик секој член од персоналот на Х.Е.Р.А. е задолжен да:

- Да се побара согласност за креирање на записот од самите деца, млади или луѓе под ризик (или нивните родители/старатели) и притоа да им се објасни намената на записот
- Децата, младите или пак луѓето под ризик на записите секогаш мора да бидат претставени на достоинствен начин. Истите мора да бидат соодветно облечени и да не бидат застанати во сексуално сугестивни пози
- Секој мора да се осигури дека записите реално ја отсликуваат ситуацијата
- Секој мора да се осигури дека, кога станува збор за електронско препраќање на записите, имињата на датотеките не откриваат лични податоци за децата, младите или лицата под ризик
- Записите не смеат да откриваат подетални информации за деца, млади или лицата под ризик (како имиња, презимиња, дата на раѓање, локација на која живеат).
- Записите, односно фотографиите мора да бидат чувани на сигурно
- Ако записите/ фотографиите ги прави независен фотограф, надвор од организацијата, персоналот е обврзан постојано да го придружува фотографот и да ја супервизира неговата работа. Истовремено, мора да се дадат јасни насоки за работење со медиумите, односно на надворешниот соработник да му се објасни и што е, а што не е прифатливо

Доколку не се добие согласност за употреба на запис, а истиот мора да биде проследен во јавност или препратен до одредена инстанца, лицата и личните податоци кои би можеле да го откријат идентитетот на децата, младите или пак лицата под ризик, мора да бидат скриени.

Доколку записите и фотографиите се употребуваат на начин пропишан во претходниот параграф, истиот ќе се смета за злоупотреба на децата, младите или лицата под ризик и ќе се постапува по начинот утврден во понатамошниот текст. (дел: Пријавување злоупотреба).

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

Јас, _____ (име и презиме), се обврзувам да се придржувам кон пропишаниот кодекс на однесување.

Потпис:

Датум

и

место:

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

Прилог број 2

Формулар за пријавување

Лични податоци за известувачот	
Име и презиме:	
Адреса на живеење:	
Телефон:	
Електронска пошта:	
Позиција во Х.Е.Р.А.:	
Однос (врска) со детето, младиот човек или лицето под ризик кое било злоупотребено:	
Лични податоци за детето, младиот човек или лицето под ризик	
Име и презиме:	
Пол:	
Дата на раѓање:	
Етничка припадност:	
Јазик:	
Адреса :	
Телефон:	
Електронска пошта:	
Училиште/институција (каде учи или работи лицето):	
Родител/старател /одговорен:	
Дополнителни информации/забелешки:	
Податоци за злоупотребата	
Зошто се јавува сомнеж за злоупотреба?	
Дали се случила злоупотреба?	
Каде?	
Кога?	
Како?	
Од страна на кого? (лични податоци на осомничениот)	
Име:	

Х. Е. Р. А.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

Презиме:	
Пол:	
Адреса:	
Телефон:	
Електронска пошта:	
Професија:	
Однос (врска) со детето:	
Дали ова е прва злоупотреба?	
Дали до сега е пријавена истата? (Ако да, каде?)	
Каква е моменталната безбедност на лицето?	
Дали е потребна медицинска нега?	
Дали е дадена истата? (Ако да кога и каде?)	
Дали уште некој друг знае за злоупотребата?	
Дали се преземени други активности за спречување на злоупотребата?	
Дали лицето се препраќа до друга институција?	
Дополнителни информации:	
Датум, место, време на поднесување на жалбата:	

Прилог број 3 Изјава за користење на фотографии и други записи

Изјава за давање на согласност за користење на фотографии и друг аудиовизуелен материјал

Запознаен/а сум со целта на фотографирањето/снимањето и запознаен/а сум со начинот на употребата на фотографиите и другиот аудиовизуелен материјал (каде и како ќе се користат).

Давам согласност за користење на фотографиите и другиот аудиовизуелен материјал во следните ситуации:

Интерни извештаи на ХЕРА	Да	Не
Извештаи до донатори	Да	Не
Веб страна на ХЕРА	Да	Не
Печатени материјали на ХЕРА	Да	Не
Социјални мрежи	Да	Не

Име презиме на лицето

Своерачен потпис

Датум_
Место

X. E. P. A.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

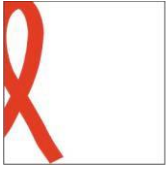
Прилог број 4 Согласност

СОГЛАСНОСТ

Јас, долупотпишаниот/та _____, со број на лична карта _____ и живеалиште на улица _____ во _____, родител/старател на _____ **СЕ СОГЛАСУВАМ** моето дете да учествува на _____ во период од _____ до _____ во _____.

Своерачен потпис

Датум

X. E. P. A.
асоцијација за здравствена едукација и истражување

адреса Дебарца 56
2 кат стан 4
1000 Скопје

тел. 02/3290 395
email hera@hera.org.mk
web hera.org.mk

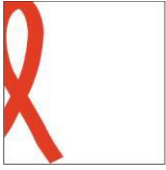
Прилог број 5

Програма за еднодневна обука

Цел- Да се запознаат вработените/давателите на услуги и волонтерите на ХЕРА со Политиката за заштита на деца, млади и младите под ризик, како и да се подготват да бидат активни и ефективни за заштита на децата, младите и млади под ризик во текот на нивната работа.

Специфични цели

- Да се разгледа/дискутира што значи заштита на децата, младите и млади под ризик во рамки на ХЕРА и да се направи преглед на искуството кое досега го имаме
- Заедничка посветеност за креирање на безбедна средина
- Разгледување на пречките и предизвиците за спроведување на Политиката за заштита на деца, млади и млади под ризик и идентификување на стратегии за решавање на истите
- Идентификување на јасни чекори кои треба да се преземат за да се развие заштита на децата, младите и млади под ризик.

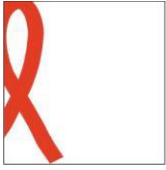

Времетраење	Прашања кои треба да се покријат
Сесија 1 60 минути	Дефиницијата што е тоа злоупотреба на деца, млади и млади под ризик Работа на студии на случај и дискусија
Сесија 2 45 минути	Зошто ХЕРА има потреба од политика за заштита на деца, млади и млади под ризик? Дискусија во мали групи, презентација
Сесија 3 45 минути	Како да се врши заштита на деца, млади и млади под ризик во ХЕРА. Кој се целните групи кои треба да се заштитат? Каква е постапката за пријавување? Презентација и дискусија
Сесија 4 60 минути	Претставување на Политиката, Кодексот и Протоколите, Кои се одговорностите на вработените Презентација и дискусија

Прилог кон програмата за еднодневна обука

Сесија 1 - Размислување за неразмисленото

- Сценарија кои се блиски до работата и искуствата во Младинските центри и врсничките едукации. Секој учесник избира по едно сценарио и треба да одговори како би реагирал/ постапил во таква ситуација. Потоа се дискутира и се бара мислење и од останатите учесници, како тие би реагирале/ постапиле во истата ситуација?
- Дискусија во однос на значајноста за спречување на злоупотреба на деца, млади и млади под ризик. На крај дискусија за слични искуства од секојдневното работење.

Сценарио 1.

Во гинеколошка ординација доаѓа малолетна девојка на 15 годишна возраст и бара од докторот да направи преглед за дефлорација и поради тоа што и нејзината мајка оди на преглед кај истиот доктор, девојчето го замолува докторот за ова нејзината мајка да не дознае. За време на прегледот докторот гледа дека девојчето е дефлорирано и кога и го соопштува резултатот девојчето низ солзи му кажува на докторот дека е сексуално злоставена пред два дена од нејзиниот поранешен дечко.

Како ќе постапите во ваква ситуација?

Дали ќе го направите прегледот?

Дали ќе пријавите и каде за проблемот?

Дали ќе ги известите родителите?

Сценарио 2.

Момче на возраст од 21 година Ви се доверува дека имало сексуални однос со девојче на возраст од 14 години. При тоа Ви се доверува дека односот бил присилен и сега се плаши дека девојчето може да го пријави кај родителите или во полиција.

Како ќе постапите?

Сценарио 3.

Доаѓа во советувалиште девојче на 16 годишна возраст и целата потресена и расплакана ви кажува дека нејзиното момче и се заканува дека доколку не се омажи со него ќе ги стави на интернет сите заеднички интимни слики и видеа. Во тек на разговорот исто така дознавате дека претходно девојчето е присилена на сексуални односи и поради тоа што е од Ромска националност се плаши да го одбие неговиот предлог, а од друга страна не сака ниту да го пријави заканувањето, ниту пак да го прифати неговиот предлог.

Како ќе постапите во ваква ситуација?

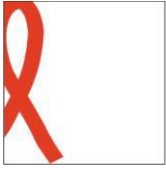
Дали за проблемот ќе го известите семејството?

Дали случајот ќе го пријавите и каде?

Сценарио 4.

Момче кое делува дека е на возраст од 12 години, доаѓа во Младинскиот центар и бара кондоми.

Како ќе постапите?

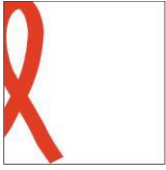
или Прашања

Што би сториле во следните ситуации...

1. Откривате дека еден врснички едукатор има клипови со порнографска содржина кои им ги покажувал на своите врсници за време на едукација
2. Едно лице од врсничките едукатори е жртва на психолошко насилство од стана на вработено лице од ХЕРА
3. Лице со интелектуална попреченост кое е дел од едукативна сесија има видливи модринки по лицето и телото (вратот и рацете)
4. Давател на услуга во Младински центар јавно раскажува

Сесија 2- Разбирање на заштитата и креирање на безбедна средина

- Дискусија што значи "заштита", што во ХЕРА се подразбира под заштита на деца, млади и млади под ризик- Бура на идеи
- Аргументи за воведување на Политиката за заштита на деца, млади и млади под ризик
  - ова е едно од основните човекови права
  - не е етички да не работиме на оваа тема кога зборуваме за СРЗП
  - темата не ни е непозната, но немаме доволно вештини за да се справиме/работиме
  - ова е основа за квалитетни програми и сервиси
  - заштитата треба да биде воведена, да биде дел во се што работиме
- Дискусија за дефинирање на "млади под ризик" во нашиот локален контекст (Македонија)
- Дискусија за важноста на заштитата во СРЗ сервисите (Младинските центри и ДДСТ) и другите не медицински сервиси (врсничка едукација), како и вклучувањето на младите во работата на ХЕРА (како волонтери, пиер едукатори, во раководењето)
- Дискусија за други причини за постоење на Политиката за заштита
- Работа во групи за креирање на безбеден простор/безбедна средина во ХЕРА
- Дискусија за минималните барања кои треба да бидат дел од Политиката за заштита на децата, младите и младите под ризик.

Сесија 3 Предизвици за воведување на политиката за заштита на децата, младите и младите под ризик во организацијата

Бура на идеи со учесниците за предизвиците за воведување на политика. Може да се дискутира за:

- Разбирање, дефинирање на "злоупотреба" во локален контекст
- Културни прашања / лични прашања за вработените
- Подигање на свесност за заштита
- Партнерство при работа
- Барањата на политиката за заштита за - спроведување / поддршка
- Очекувањата на МФПР за повторна заштитна улога
- Недостаток на капацитет / компетентност
- Како да се одговори на прашања / инциденти

Работа во групи за да дискутираат овие предизвици и идеи/ начини за нивно надминување

Сесија 4. Претставување на политика и протоколи

По презентирањето на политиката / протоколите се дискутира за:

1. Кои се пречките да се воведат политиката / протоколите
2. Како можеме да ги надминеме - конкретни акции
3. Кој се треба да биде вклучен и како?
4. Каква поддршка е потребна?

Во иднина Политиката треба да им се претстави на сите нововработени во ХЕРА/ нови волонтери/ организации со кои ХЕРА соработува и останати донатори.

Исто така потребно е да се одбере лице кое ќе биде одговорно за мониторинг и евалуација на спроведувањето на Политиката